

Alina Budniak

"Rola nauczyciela we współczesnej szkole", Erich Petlak, Warszawa 2008 : [recenzja]

Nauczyciel i Szkoła 3-4 (44-45), 163-164

2009

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Alina BUDNIAK

Recenzja książki: Erich Petlák, Rola nauczyciela we współczesnej szkole

Warszawa 2008; Wydawnictwo Akademickie „ŻAK”, ss. 183.

Wydana przez Wydawnictwo Akademickie „Żak” książka słowackiego profesora z Nitry Ericha Petláka *Rola nauczyciela we współczesnej szkole* składa się z sześciu rozdziałów podzielonych na dwie części. Już we *Wstępie* Autor wyznacza potrzebę powstania książki – nauczyciele są przygotowywani w trakcie studiów głównie teoretycznie, natomiast w procesie kształcenia są odtwórczy i nie wykorzystują nowoczesnych koncepcji nauczania. Omawiana książka ma pomóc studentom kierunków pedagogicznych oraz czynnym zawodowo nauczycielom w poznaniu możliwości modernizacji pracy dydaktycznej.

Pierwszy rozdział pracy charakteryzuje istotę innowacji w praktyce edukacyjnej na tle takich procesów, jak: humanizacja, integracja, globalizacja, mobilność czy ustawiczność edukacji i potrzeba kreatywności. Autor wyjaśnia różnice między rzeczywistością a oczekiwaniami wobec współczesnej szkoły, pracy nauczyciela i działalności uczniów. Aby szkoła mogła się zmienić, konieczna jest przemiana w przygotowaniu nauczycieli, a jej kierunki Autor dokładnie wyznacza (rozdział drugi), omawiając zadania współczesnej dydaktyki, sugerując modernizację i racjonalizację nauczania, wskazując sposoby nauczania skutecznego i warunków jego optymalizacji.

Rozważania ogólne, omówione w dwóch pierwszych rozdziałach książki, znajdują rozwinięcie w postaci konkretnych wskazań dla działań nauczyciela, zamieszczonych w trzecim rozdziale pracy. E. Petlák w zwięzłych, czytelnych punktach charakteryzuje zasady i techniki humanistycznego podejścia do nauczania, przygotowanie nauczyciela do zajęć w wymiarze długo- i krótkofalowym, planowanie zajęć i jego elementy, ewaluację zajęć i autorefleksję dotyczącą własnej pracy nauczyciela.

Dalsza część książki zawiera konkretny opis koncepcji nauczania, znanych w pedagogice, lecz pokazanych w ujęciu praktycznym, możliwym do wykorzystania w codziennej pracy nauczyciela. Każda koncepcja została omówiona w podobny sposób: Autor przedstawił jej historyczne korzenie, sposoby zastosowania wraz z różnorodnymi odmianami i wariantami dla potrzeb poszczególnych grup uczniów, model zajęć prowadzonych z wykorzystaniem danej koncepcji, jej zalety i wady. Czytelnik może więc zapoznać się z nauczaniem programowanym, z wykorzystaniem komputerów, nauczaniem zróżnicowanym, pracą grupową, nauczaniem we współpracy i problemowym.

W ostatnim rozdziale pracy E. Petlák przybliży współcześnie funkcjonujące szkolnictwo alternatywne. Po przedstawieniu głównych różnic między szkołą

klasyczną a alternatywną z punktu widzenia celów, założeń, treści, metod i form nauczania, sposobów oceniania, współpracy z rodzicami, wyposażenia szkół itp. Autor skrótowo omawia zasadnicze cechy szkoły waldorfskiej, jenajskiej, koncepcję szkoły Montessori, Freineta oraz nowoczesnych szkół alternatywnych – szkoły otwartej w Stanach Zjednoczonych, Francji, Holandii, Niemczech... Ciekawie opisana została koncepcja zintegrowanego nauczania tematycznego (S. Kovalik i S. Olsen), podkreślająca konieczność uwzględnienia wszystkich rodzajów inteligencji uczniów, które mają wpływ na ich sposób uczenia się. Tabela porównująca preferencje osób charakteryzujących się poszczególnymi rodzajami inteligencji, ich potrzeby i efekty uczenia się jest wprowadzeniem dla zasad kierujących przygotowaniem procesu kształcenia. W ostatniej części książki znalazły się wstępne informacje o neuropedagogice i neurodydaktyce jako nowych teoriach uczenia się, które zapewne – w miarę rozwoju badań – będą miały wpływ na kształt i funkcjonowanie szkoły.

Recenzowana książka ma z jednej strony charakter teoretyczny – prezentuje zwarty, przeglądowy opis poszczególnych koncepcji kształcenia, z drugiej zaś wymiar praktyczny – każda z propozycji została pokazana tak, by nauczyciel mógł ją wykorzystać w swojej pracy; bez zbędnego teoretyzowania, w czytelnym punkcie zostały podane kolejne etapy pracy na lekcji, plan działania. Jest to niewątpliwym walorem ocenianej książki, rzadko spotykanym wśród współczesnych publikacji pedagogicznych.